

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ԵՒ ՄՈՒՐԱՏ-ՌԱՓՈՅԵԼԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԵՐՈՒ
ՊԱՐԳԱԽՈՋ ՀՈԽՆՁՔԻ

Մեր բարձրագոյն զոյտ Վարժարաններու միջավայրին, ճերքին կեսմբին, և Միսիրառեան կրթական դրուրեան ընդհ. ուրուագծէն յետոյ՝ կարգն է նշանակելու անոնց հասցուցած հունձքին համայնապատկերը, զոր կը վերապահենք գործիս «Յաւելուած» իւ կամ Բ. մասին. հոս սակայն հարկ է զետեղել իրենց արժանի շրջանակին մէջ այն գէմքերը որ խեկապէս մեծ եղան դրական՝ ինչպէս և ընկերական-քաղաքական կեանքին մէջ, ազգային կամ ճակատագրին սահմանագով օտար միջավայրերու սէջ:

Ալէնէն աւելի հետաքրքրականն է անշուշտ խմբական պատկերը մեր Կախիկին Աաներուն որոնք Միսիրարայ և Միսիրարեան Ուսման Ազգին տուած Վերածնութեան գործն ուղղակի առած բելով իրենց ձիբերուն և ձկուամներուն համաձայն հիմերը դրին Հայ Մշակոյթի Կորագոյն գործով ու բեմով կրթելով Հայ ժողովրդեան ասպարէզներուն, միեւնոյն միջոց խօսքով, կային, քրիստոնէական ու ազգային նուիրական գաղափարներուն միրոն ու միաբը մարդագանձնակութեամբ:

Դարաւոր բեղուն գործունէութեան մը սիրալի արդիւնքին յանդիման մարդ կը կարծէ որ գէթ 4-5 հազարի, և սակայն շատ նուազ է ան. աչա բովանդակ սպատկերը իր մանրամասնութեամբ՝ ըլլայ թուի, ըլլայ անոնց մամնագիտական բաժանմներուն.

Մուրատեան վարժարան. Ա. Հրչան ի Փատուա	1834-1844	Աշակերտներ	44
Մուրատեան վարժարան. Բ. Հրչան ի Փարիզ	1846-1870		259
Մուրատեան վարժարան. Գ. Հրչան ի Ալեք	1928-1936		195
Ուսմայէլեան վարժարան	ի Վենետիկ	1836-1870	200
Մուրատ-Ռախայէլեան վրժ.	ի	1871-1936	913
			1611
		Համագումար	

Մամնաձիւղերու համեմատ անոնց գասակարգութեան պատկերն ալ հետեւեալն է.	
Գրագետ - Բանաստեղծ - Թատերագիր - Հրապարակագիր	Մուրատեանէն
» » » » »	» Մուրատ - Ռախայէլեանէն
Պատոցիչ - Գաստիարակ - Ծեսուչ եւն.	20
Գեղարուեստագիս - Եկարիչ - Ալանիագործ - Փորագրիչ - Գ. Ճագրիչ - Լուսանկարիչ	70
» Երաժիշտ - Նորագանու - Ջորակահար - Գաշնակահար	50
Քաղաքական ասպարիզ - Եախարար - Դեսպան - Գատարոր - Իրաւագետ - Փաստական - Փետական պաշտօնեայ - Թարգման - Գանձապէտ - Հաշուագիտ	17
Ճարտարագիտ - Ճարտարապէտ - Երկրաչափ - Երկրագործ - Մեղենագիտ	92
Բժիշկ - Վիրարոյժ - Առաւելապէտ - Երկրաչափ - Երկրագործ - Մեղենագիտ	50
Բնագետ - Քիմիագետ - Դեղագործ	67
Պաշտօնեայ դրամատան - Եարային ընկերութեանց, եւն.	32
	43
	82

ՄՈՒՐԱՏ-ՌԱՓՈՅԵԼԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐԻՆ

ՑԱՅՑԱՆՈՒՐ ՊԵՍՏԱՐ

ԸՆԴԱՆՈՒՐ ԱԿՆԱՐԿ

ԳրԱԿԱՆ և ընկերական զարթօնքի աշխատիմական պատկերը կ'ըլլան հեղինակաւոր փողահարները կ'ըլլան վենետիկի Միսիրարեան մեր հաստատութեանց դաստիարակներուն մտքովն ու զայն մասնաւուն Շրջանին՝ Թատերական - Գրական - Գեղարվառական բարձրագույն միջոց խօսքով, կային, քրիստոնէական ու ազգային նուիրական գաղափարներուն միաբը մարդագանձնակութեամբ:

Այդ եղուարդի փեսան Աամուէլ Մուրատ՝ իր անունով հաստատուելիք վարժարանի համար զրամը կտակելուն պայման կը դնէ որ Վենետիկի հայ միանձունք «Ո՛ր մի կողմն Եւրոպիոյ որ աջողակ համարին, զետին գնեն, և ասացեալ զետնի եկամուտն քանի մանկանց տարեկան ծախուցն որ բաւական առի, այնքան Հայոց ազգէն որբ և աղքատ մանկունք ասացեալ զպրատանն ձրիապէս ուսումն և լեզուց ուսանեն և դառնան իւրեանց հայրենիք»:

Աամուէլ Մուրատ նկատի առած է չըաւորներու զաւակներուն կրթութիւնը, և կը փափաքի որ իրեն տուած օրինակին ուրիշ հարուստներ ալ հետեւին. «Այնու կարելի լինիցի սփոելի մէջ ազգիս, եթէ ոչ բոլորովին՝ զոնէ ըստ մասին, զլոյս գիտութեան և իմաստութեան, և անտէրունչ ազգս զարթնուցու ի քնոյ թմրութեան և անհոգութեան»:

Եղուարդ Ռախայէլ իրեն տղոց կը պատուիրէ. «Հնազանդ եղէր Հայր Նիկողայոս վարդապետին (Վենետիկի Միսիրարեան)՝ որ կարգուած է ձեզ ուսուցիչ